

581

1782-1833. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Αγόριανη (Λακωνία).

Γ. Βεργάδης, *Η Αγόριανη του Ταυγέτου και η βόρεια Λακεδαίμων*, Αθήνα 1992, σ. 111-119.

582

1782-1837. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά έγγραφα. Νίσυρος.

Ι. Βολανάκης, «Πενήντα ανέκδοτα έγγραφα τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον τῆς Παναγιᾶς Σπηλιανῆς Νισύρου: 1780-1837 μ.Χ.», *Νισυριακὰ* 17 (2007), σ. 93-106 αρ. 1-15, σ. 108-115 αρ. 17-23, σ. 117-119 αρ. 28-30, σ. 120-121 αρ. 32, σ. 125-127 αρ. 37-38, σ. 128-132 αρ. 40-44, σ. 134 αρ. 47, σ. 135-136 αρ. 49.

583

1782-1860. Δικαιοπρακτικά έγγραφα, δικαστικές αποφάσεις εκκλησιαστικών και μικτών κληρικολαϊκών δικαστηρίων, δικαστικές αποφάσεις της Βουλῆς της Σάμου. Αποσπάσματα πρακτικῶν, ψηφίσματα των Γενικῶν Συνελεύσεων των Σαμίων καὶ σχέδια νόμου ἀναφερόμενα στὴ ρύθμιση τοῦ ἐφαρμοστέου ἰδιωτικοῦ καὶ ποινικοῦ δικαίου καὶ στὴ σύσταση καὶ οργάνωση των πολιτικῶν καὶ ποινικῶν δικαστηρίων κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Ηγεμονίας τῆς Σάμου. Καρλόβασι Μαραθόκαμπος (Σάμος).

Α. Σεβαστάκης, *Δίκαιο καὶ δικαστικὴ ἐξουσία στὴ Σάμο 1550-1912 με ἀνέκδοτα ἐγγράφα*, Αθήνα 1986, σ. 131-147 αρ. 1-20, σ. 148-154 αρ. 22-25, σ. 156-158 αρ. 32-33, σ. 164-176 αρ. 41-45, σ. 177-179 αρ. 47, σ. 181-189 αρ. 45.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ «ΣΥΝΤΡΟΦΩΝ» («ΣΥΝΤΡΟΦΟΝΑΥΤΩΝ») ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ «ΠΑΡΤΖΙΝΕΒΕΛΟΥΣ» (ΣΥΜΠΛΟΙΟΚΤΗΤΕΣ) ΣΤΑ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΖΗΜΙΕΣ ΤΟΥ ΠΛΟΙΟΥ

1811, 15 Σεπτεμβρίου

«Διὰ τοῦ παρόντος βεβαιωτικοῦ καὶ μαρτυρικοῦ γράμματος φανερόνῳμεν, ὅτι μέ τό νά ἐπήγαν μερικά καῖκια, καὶ ἐφόρτοσαν σιτάρη, τά ὁποῖα ἐπωλοῦσαν ἀπάνω εἰς τὰ καράβια, λοιπὸν ἀνελπίστως, ἐπιάσθησαν ἀπὸ τό βασιλικὸν κορβέτον καὶ ἐφέρθισαν εἰς βαθύ, λοιπὸν ὁ ἀγὰς λέγωντας πος ἐσεῖς πηγένετε καὶ κουβαλῖται σιτάρη ἀπάνω εἰς τὰ καράβια; καὶ εὐρίσκοντάς τους καπαετλίδες εἰς αὐτό τό κάμομα, ἐζήτησε τζερεμέ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς карабоκυρούς, οἱ карабоκυροὶ δέ στενοχωρημένοι ἐτραβίκτισαν καὶ ἐκρίφτηκαν, καθὼς καὶ οἱ σύντροφοι, τότες ὁ ἀγὰς ἔπιασε τοὺς παρτζινεβέλους καὶ ἐπληρώθη τὸν τζεμεμέ ὁποῦ ἐζητοῦσε ἀπὸ τὸν κάθε ἓνα, μετέπειτα ἐπύγαν ὁμογνόμως παρτζινεβέλοι καὶ σύντροφοι, εἰς τοὺς κατὰ

κερόν δημογέροντας τῆς χώρας ζητόντας ἂν ἔπρεπε δι' αὐτόν τόν τζερεμέ, νά πληρόσουν καί οἱ σύντροφοι τοῦ καϊκιοῦ, ἢ μόνον ὁ παρτζινέβελος, οἱ δέ δημογέροντες, διά προσταγῆς ἐδιόρισαν ἡμᾶς τοὺς ἐπιστάτας καρλοβάσου, ὅπου νά θεωρίσωμεν τήν αὐτήν διαφοράν, καί νά διορίσωμεν τό πρεπούμενον, ἡμεῖς δέ ἐκράξαμε τοὺς πλέον παλαιούς караβοκυρούς τοῦ χωρίου μας, καί συμφώνως ἐξετάζοντας τήν ὑπόθεσιν, ἠΰραμεν εὐλογο ὅτι ὅσα μερίδια γίνονται τά διάφορα τοῦ καϊκιοῦ, ἄλλα τόσα πρέπει νά γίνουν καί οἱ ζημίαις του, ἐπειδή καί ὁ παρτζινέβελος μόνος δέν ἔμπορεῖ νά δοκιμάσῃ μίαν ζημίαν παρόμοιον, ὥσάν ὅπου οὔτε μέ τό καϊκι εἶναι οὔτε ἰξεύρη ἀφ' οὗ φύγη τό καϊκι ἀπό ἐδώ, τί κάμνει διά τοῦτο καί δίδομεν τήν παρόν μαρτυρίαν μας ἔγγραφον ἵνα πιστοθῇ παρὰ κάθε κριτιρίου ...».

ΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΜΜΙΣΘΩΝ ΕΦΟΡΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΑΡΙΑΣ. ΟΙ ΕΦΟΡΟΙ ΘΑ ΚΡΙΝΟΥΝ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ «ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟΝ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ» ΚΑΙ «ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΝ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ»

1823, 18 Ιανουαρίου

«Κοινῇ βουλῇ καί συναινέσει τῶν οἰκοκυρίων τοῦ χωρίου μας διορίζονται ἔφοροι τῆς Καγγελαρίας ὁ Κύριος Κωνσταντῆς χατζῆ δημητρίου, καί δημητράκης ποτέ Μανολάκη, καί Ἀναγνώστης πάλας· καί ὁ μὲν κύριος Κωνσταντῆς θέλει εἶναι ἐξοδευτής, ὁ δέ κύριος δημητράκης Κάσσα, ὁ δέ ἀναγνώστης πάλας γραμματεὺς· οἵτινες διορίζονται εἰς τό νά συσκέπτονται καί ν' ἀποφασίζωσι τὰς συμπιπτάσας τοῦ χωρίου διαφοράς κατὰ τήν κρίσιν τοῦ δικαίου, καί κατὰ τό νομικόν τοῦ Ἀρμενόπουλου· ὁ προσδιορισμός των εἰς χρόνον ἕνα· ὁ δέ χρονιαῖος ἐκάστου τῶν δύο ἐφόρων μισθός· γρόσια διακόσια πενήντα Ν' 250' ὁ δέ τοῦ γραμματέως μισθός· γρόσια διακόσια Ν' 200· δίδεται δέ αὐτοῖς καί τό πληρεξούσιον παρ' ἡμῶν τοῦ τιμωρεῖν τοὺς ἀποκοῦντας, καί εὐταξτεῖν τοὺς ἀπειθεῖς, καί αὐστηρῶς κολάζειν τοὺς δημογέροντας τοῦ χωρίου μας· ἀποχρεοῦνται δέ καὶ δίδωσι καί καθαρώτατον λογαριασμόν ἐσόδων τε καί ἐξόδων, καθὼ διαλαμβάνει καί ἡ ἐκ τῆς Πατρίδος ἐκτεθεῖσα Ὁδηγία τῆς ἀληθείας· εἰς δέ τήν περί τούτου ἐνδείξει ἐπιδόθη αὐτοῖς καί τό παρόν ἐνυπόγραφον ...».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΣΑΜΟΥ. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΙΣΟΜΟΙΡΙΑΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΟΙΟΒΑΘΜΩΝ ΣΥΓΓΕΝΩΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ. ΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΙΜΟΙΡΙΑΣ

1823, 22 Σεπτεμβρίου

«ἡμεῖς οἱ ὑπογεγραμμένοι διορισθέντες νά θεωρήσωμεν νομίμως τήν περί κληρονομίας διαφοράν τῶν ὀρφανῶν τοῦ παπᾶ Ἀνδρονίκου χατζῆ Ἰωάννου, μετά τοῦ χατζῆ Δημητρίου Κωνσταντῆ ρεῖζῆ (ἡ ὁποία διαφορά των εἶναι ὡς ἐφεξῆς· ὁ παπᾶ Ἀνδρόνικος καί ἡ σύμβιός του ἀπέθαναν· ἄφησαν παιδιὰ τρία θηλυκά· εἰς αὐτά ὡς ἀνήλικα ἐστάθη ἐπίτροπος ὁ πάππος των χατζῆ Ἰωάννης· ἠλικιώθη τό πρῶτον ἡ κυράννα· ὑπανδρεύθη μέ τόν Κωνσταντῆν χατζῆ δημητρίου· ὁ πάππος τῆς τῆς ἔκαμε προικοσύμφωνον ὡς ἐπίτροπος· μετά ταῦτα ἀπέθανεν ἡ κυράννα· ἄφησε παιδί, τό ὅποιον μετά τινος μηνῶν ἀπέθανε καί αὐτό·) ἀποφαινόμεθα διά τοῦ παρόντος, ὅτι πρῶτον ἡ περιουσία ὅλη κινήτη καί ἀκίνητος τοῦ παπᾶ Ἀνδρονίκου καί τῆς συμβίου του, νά γένη εἰς τρία ἴσα μερίδια, ἀπό τά ὅποια τό ἕν νά λάβῃ ἡ Κυράννα, καί τό προικοσύμφωνόν τῆς νά μένῃ ἄκυρον· ἐπειδή ὁ ἐπίτροπος εἰς τά ἀνήλικα γίνεται καί ὄχι ὅταν ἠλικιωθοῦν τά ὀρφανά, κατὰ τόν Ἀρμενόπουλον εἰς 198 καί εἰς 304·· δεῦτερον τό μερίδιον τῆς Κυράννας, ἐπειδή τό παιδί

της ὕστερον ἀπέθανεν, νά γένη εἰς τρία μερίδια, τό ἓν διά τόν ἄνδρα της, τό ἄλλο διά τήν ψυχήν της, καί τό ἄλλο διά τās ἀδελφάς της, κατά τόν Ἀρμενόπουλον εἰς 267 εἰς δέτην ἀποκατάστασιν αὐτήν τῆς κληρονομίας αἱ καρπολογίαι δέν φέρονται ὡς εἰς 276: καί εἰς ἐνδειξιν τῆς τοιαύτης ἀποφάσεώς μας παντοτεινήν ὑπογραφόμεθα ...».

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ «ΒΟΥΛΗΣ» ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ. ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΕΠΙ
ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΑΣΚΕΙ Η ΜΗΤΕΡΑ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ
«ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΟΡΦΑΝΙΚΩΝ». ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΗΣ ΟΡΦΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
1841, 11 Νοεμβρίου

«... Ἡ Βουλὴ τῆς Νήσου Σάμου

Συγκειμένη ἀπό τούς κυρίους Δημήτριον Ξυλάραν, Γεώργιον Τραχηλάκην, Μανουήλ Πάσσον καί Ἰωάννην Σπύρην δικάζουσα εἰς τήν διατρέχουσαν μεταξύ τῆς ἐναγούσης, Γαρουφαλιάς χήρας τοῦ ἀποβιώσαντος Ἰωάννου Κύριας, καί τῶν ἐναγομένων Βασιλικῆς καί Γραμματικῆς θυγατέρων ἐκ πρώτης γυναικός τοῦ ἀνδρός της, ἀμφοτέρων ἐκ Βουρλιωτῶν περί κληρονομίας διαφοράν ...

Μετά τούτων ἀπάντων ἡ Βουλὴ γνωρίζουσα ὡς ἱερὸν καθήκον τοῦ κριτηρίου, τήν πρόνοιαν ὡς πρὸς τήν διοίκησιν καί ἐπιστάσιαν τῶν ὀρφανῶν, ἔτι δέ καί τήν ἀκεραιότητα τῆς διατηρήσεως τῶν ὑλικῶν αὐτῶν μέσων, ἐπρότεινεν εἰς τὴν Γαρουφαλίαν τὰ περί τῆς διαχειρίσεως τῆς ὑλικῆς τῶν ὀρφανῶν οὐσίας, ὅτι χρήζει μιᾶς ἐπιστάσιος ἐνός συγγενικοῦ σώματος ἀπὸ πατρικῶν τῶν ὀρφανῶν συγγενεῖς σχηματισθέντος, ἐπὶ τούτῳ δέ ἐζήτησεν ἡ Βουλὴ τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς, ἣτις σιωπολόγησεν μὲν εἰς τὴν πρότασιν ταύτης τῆς Βουλῆς, ἀντεπρότεινεν ὅμως αὐτῇ τὴν ἐξ ἑξ. νομικῆν παρατηρήσιν.

Ἡ ἐπιτροπὴ θεωρεῖται ὡς ἀξίωμα Γενικὸν, ἢτε δικαίωμα καί ἐξουσία, διδομένην εἰς ἐλευθέραν κεφαλὴν καί ἐπινοουμένην πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς, ἢ διὰ τῆς ἡλικίας τὴν ἀτέλειαν, ἢ διὰ τὴν ἀπειρίαν τῆς τῶν πραγμάτων Διοικήσεως ἐπιβαλλομένην.

ὅτι πατρικοὶ τῶν ὀρφανῶν συγγενεῖς δέν ὑπάρχουσι διὰ τὰ ἀσχετῶσι τό βάρος τῆς ἐπιτροπείας αὐτῶν, ἀλλὰ καί νά ἦσαν, δέν ἤθελον βέβαια προτιμηθῇ καλῆτερον ἀπὸ τὴν Μητέρα, διότι ὁ Νόμος λέγει ρητῶς: «προτιμῶνται τῶν θηλέων οἱ ἄρρενες πρὸς τὰς ἐπιτροπὰς τελείας ἡλικίας ὑπάρχοντες, εἰμὴ ἄρα Μητὴρ ἢ Μάμμη πρόκειται· αὗται γάρ προσκαλοῦνται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, προτιμώμεναι παντός ἐπιτροπείαν ὀφειλοντος».

Ἀναπτύξασα συγχρόνως εἰς τὴν ἐνάγουσαν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰς ὑποχρεώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκειται πᾶσα χηρεύουσα γυνή, ὡσαύτως καί τὰς ὀριζομένας ἀπὸ τόν Νόμον ποινάς εἰς πᾶσαν αὐτῆς παρεκτροπὴν κτλ.

Ἀκούσασα μετὰ προσοχῆς καί τὰ προφορικά δικαιολογήματα ἀμφοτέρων τῶν διαφορομένων μερῶν·

παρατηρεῖ ...

ὅτι ὡς πρὸς τὰς ἐπιτροπείας τῶν ὀρφανῶν, ἂν ὁ νόμος παρέχῃ τό ἀξίωμα τοῦτο εἰς ἄνδρας, ἀποκλειομένου ἐκ τούτου τοῦ γυναικείου φύλου διὰ τὴν διάταξιν τὴν λέγουσαν «αἱ γυναῖκες πολιτικὴν ὑπηρεσίαν δέν μετέρχονται»· ὅταν ὅμως ἡ Μητὴρ ἔχῃ τέκνα ἀνήλικα καί εἰς δευτέρου Γάμου συνάφειαν δέν εἰσέλθῃ τότε καλῶς ἐπιτροπεύει ταῦτα·

ἐκ τῶν ἀναφερομένων ἐγγράφων καί παρατηρήσεων

ἐξάγει ...

ὅτι τό τῆς ἐπιτροπείας δικαίωμα δίδεται ὅπου ἡ κληρονομία· ...

ταῦτα δέ κρατοῦν κατὰ ... τὸν περί ἐπιτροπῆς ὀρφανικῶν διακελεύονται «ἔξεστι ταῖς μητρᾷσιν ἐπιτροπείαν τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα, τίθεται δέ αὐταῖς ὑποχρέωσις τό τὰ πράγματα τούτων ἀπογράφειν ἐν ἀκριβείᾳ» κτλ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Νομιμότητος καὶ τῆς Δικαιοσύνης

Ἀποφασίζει ...

ΣΤον Ἡ Γαρουφαλιά ἐπιτροπεύουσα τὰ τέκνα αὐτῆς ὡς ἄνηβα ὑποχρεοῦται νά κρατῇ καθαρούς λογαριασμούς ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς διαχειρήσεως τῶν ὀρφανικῶν πραγμάτων καὶ χρημάτων, τοὺς ὁποίους ὀφείλει νά παρουσιάσῃ ἐν καιρῷ δέοντι εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς, νόμου ἡλικίας γενόμενα ἀναμνησκομένη πάντοτε εἰς ποίας ὑποχρεώσεις κατὰ τὸν Νόμον ὑπάγεται·

Ζον Ἔως οὗ μένη χηρεύουσα ἢ διαληφθεῖσα Γαρουφαλιά ἢ ζωοτροφία αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων της, καθὼς καὶ τὰ πρὸς ἐνδυμασίαν αὐτῶν ἀναγκαῖα ἐξοδα θέλουσι γίνεσθαι ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός της, ἢ δὲ προῖξ αὐτῆς εἶναι ἀνέπαφος· ἂν δὲ καταφρονήσασα τὸν πρῶτο Γάμον προαιρεθῇ νά συναφθῇ εἰς δεύτερον (ὅπερ εἶναι ἀναγκαῖον νά λεχθῇ) αὐτὴ μὲν νά ἐκπίπτῃ τοῦ δικαιώματος τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ παντός ἄλλου γαμικοῦ κέρδους, ἢ δὲ Δεσποτεία αὐτῶν νά φυλάττεται εἰς τὰ ὑπ' αὐτῆς γεννηθέντα τέκνα ...».

583α

1782-1876. Κώδικας τῆς Γερᾶς Μητροπόλεως Εδέσσης. Ἐδεσσα, Τεργέστη.

Κ. Σταλίδης, Κώδικες, ὅ τιν' ἀπὸ τῶν συστηθεῖς ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς ἐλληνικῆς σχολῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ Βαδενῶν, Ἐδεσσα 1979, σ. 15-26 αρ. 3-13, σ. 39-42 αρ. 23-27, σ. 54-60 αρ. 31, σ. 67-68 αρ. 33, σ. 101-102 αρ. 39, σ. 100-108 αρ. 41-42.

584

1783. Πατριαρχικό ἐγγράφο. Κωνσταντινούπολη.

Μ. Ζαφειρίου, «Ἐνα συνοδικό ἀφοριστικό ἐγγράφο», Σαμιακές Μελέτες 4 (1999-2000), σ. 271-277.

585

1783-1830. Ιδιωτικά δικαιοπρακτικά ἐγγράφα. Σπέτσες.

Β. Κρεμμυδάς, Ἀρχεῖο Χατζηπαναγιώτη, τ. Α': Χατζηπαναγιώτης-Πολίτης, Ἀθήνα 1973, σ. 169-170 αρ. 1, σ. 171-172 αρ. 3-4, σ. 176-178 αρ. 15 (= Β. Κρεμμυδάς, «Ἡ οἰκονομία τῶν Ελλήνων. Πενήντα κρίσιμα χρόνια 1770-1821», στὸν τόμο Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ 1770-2000, τ. 1, Ἀθήνα 2004, σ. 288), σ. 179 αρ. 18.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

